

Jegyzőkönyv

*Felvéetett Marosvásárhelyen, 1933. július hó 1-én, délután 5 órakor,
az Országos Magyar Párt Intézőbizottságának üléséről.*

Jelen vannak az ezen jegyzőkönyvhöz csatolt névjegyzékben feltüntetett intézőbizottsági tagok.

Távolmaradásukat kimentették: dr. Bölöni Zoltán, Cs. Lázár László, dr. Kövér Gusztáv, gr. Majláth Gusztáv Károly, Perédy György, br. Szentkereszthy Béla, Takácsy Miklós és Újlaky János.

Elnököl: dr. gr. Bethlen György, a jegyzőkönyvet vezeti: dr. Deák Gyula.

Elnök üdvözli a megjelent intézőbizottsági tagokat, és az ülést megnyitja. Figyelmezteti a jelenlevőket, hogy a szervezeti szabályzat 3. §-a értelmében az intézőbizottság ülései szigorúan bizalmas jellegűek, és így az ülésen a nyilvánosság kizárásával csak a tagok vehetnek részt.

1. Tárgyalatik ügyvezető alelnöknek a folyó hó 2-án tartandó nagygyűlés¹³⁸ elé terjesztendő jelentése.

Ügyvezető alelnök javasolja, hogy a tárgysorozat fontos és beható tárgyalást igénylő pontjaira való tekintettel, és mert a nagygyűlésen a jelentés egész terjedelmében fel fog olvastatni, az intézőbizottság tekintszen el a jelentés felolvasásától.

Intéző bizottság a javaslatot elfogadja.

2. *Ügyvezető alelnök* felolvassa dr. Pál Gábor határozati javaslatát a székely iskolai autonómia tárgyában.¹³⁹

Sándor József indítványozza, hogy a javaslat kiegészítették azzal, hogy ne csak iskolai, hanem egyházi autonómia követeltessek.

Dr. Gabányi Imre ellenzi Sándor József javaslatát, és kizárólag iskolai autonómia követelését javasolja.

Dr. Balogh Arthur szerint Sándor József javaslata lenne elfogadandó, mert a kisebbségi egyezmény 11. §-a szerint nemcsak iskolai, hanem vallási autonómia is követelhető.

Dr. Paál Árpád nem fogadja el Paál Gábor határozati javaslatát. Indítványozza, hogy vagy vétessék le a napirendről a javaslat, vagy pedig határozottan követeljük a kisebbségi egyezmény 11. §-ának a székelyföldi autonómiára vonatkozó végrehajtását.

Dr. Pál Gábor részletesen indokolja határozati javaslatát, és kéri annak változtatás nélküli elfogadását.

Dr. Willer József indítványozza, hogy egy kiküldendő háromtagú bizottság egyeztesse össze Pál Gábor javaslatát a Paál Árpád indítványával, mert úgy véli, hogy lényegbe vágó differencia a két álláspont között nincsen.

Dr. Zágonyi István elfogadja dr. Willer József indítványát.

Dr. Meskó Miklós felhívja az intéző bizottság figyelmét arra, hogy az elfogadandó határozati javaslat végrehajtásának biztosítása céljából a párt szükség esetén a népszövetségi panaszt is vegye igénybe.

Dr. Gyárfás Elemér szerint az intézőbizottság azt kell elhatározza, hogy vagy a román kormánytól kéri a székelyföldi autonómia megadását, vagy pedig a Népszövetséghez fordul e tárgyban panasszal. Elfogadja azon indítványt, hogy a határozati javaslat megszövegezésére bizottság küldessék ki.

Kovács Károly dr. felveti azon gondolatot, hogy a székely nép egy demonstratív gyűlésre hívassék össze, hogy ezen alkalom adassék azon nagyfontosságú kijelentés megtételére, hogy a székely nép a magyar népközösségbe tartozik.

Dr. Pál Gábor szerint a határozati javaslatba nem vehető fel a népszövetségi panasz hangoztatása. Ez azonban nem azt jelenti, hogy ha célszerűségi szempontok parancsolnának, ezt az eszközt is ne vegyük igénybe.

Elnök előadja, hogy a székelyföldi autonómia nagyjelentőségű kérdését a magyar egyházakkal együttesen történt alapos tanulmányozás, beható megvitatás és megállapodás után terjeszti az elnöki tanács az intézőbizottság ülése elé. A népszövetségi panasznak a határozati javaslatban való hangoztatását ez idő szerint nem tartja célszerűnek. A Kovács Károly dr. által felvetett székely nemzetgyűlés megtartását – mivel a f. hó 2-án tartandó nagygyűlésnél jelentősebb alkalmat nem tudna elképzelni e követelés kifejezésére – nem tartja ez idő szerint szükségesnek annál is inkább, mert esetleg az káros félremagyarázásokra is adhatna alkalmat.

Intézőbizottság elhatározza, hogy dr. Pál Gábornak az iskolai autonómiára vonatkozó javaslata, mint az intézőbizottság határozati javaslata terjesztessék a folyó hó 2-án tartandó nagygyűlés elé. Ezen javaslatnak végleges megszövegezésével dr. Balogh Arthur, dr. Paál Árpád és dr. Pál Gábor bíztatnak meg.

3. *Ügyvezető alelnök* megindokolja, hogy a párt országos nagygyűlését a súlyos gazdasági viszonyokra való tekintettel a múlt évről a folyó évre halasztotta el a párt elnöki tanácsa. Kéri, hogy az intézőbizottság jóváhagyólag vegye tudomásul az elnöki tanács intézkedését.

Intézőbizottság jóváhagyólag tudomásul veszi, hogy a párt országos nagygyűlése az elmúlt évről a folyó évre halasztatott el.

4. *Dr. Willer József* kéri, hogy a parlamenti csoport jelentése mellőztessék, mert a f. hó 2-án tartandó nagygyűlésen azt egész terjedelmében elő fogja adni. Nem mulaszthatja el azonban, hogy szóvá ne tegye dr. Hajdú Frigyesnek a bánsági tagozat intézőbizottsági tagjának a parlamenti csoport tagjai ellen a bánsági tagozat intézőbizottsági ülésén elhangzott súlyos vádjait, melyet a párttal szemben ellenséges magatartású sajtóorgánumok ürügyül használtak fel súlyos támadásokra. Felháborodással utasítja vissza dr. Hajdú Frigyesnek azon kijelentését, hogy a Magyar Párt parlamenti csoportjának tagjai kettőnek kivételével nyugodtan felírhatják sírfeliratukra: „egész életemet magánügyeim elintézésének szenteltem”. Indítványozza, hogy az intézőbizottság szólítsa fel Hajdú Frigyest, hogy mutassa be azokat az adatokat, melyekre e rosszindulatú alaptalan vádaskodását alapítja. A továbbiakban válaszol Gyulay Árpádnak, a bánsági tagozat intézőbizottsági tagjának a kisebbségi szakosztály ülésén¹⁴⁰ a parlamenti csoport működésére vonatkozóan elhangzott bírálatára.

Dr. Veterány Viktor a bánsági tagozat alelnöke kijelenti, hogy a dr. Willer József által említett intézőbizottsági ülésen nem vett részt, és a bánsági tagozat megbízásából kijelenti, hogy nem azonosítja magát dr. Hajdú Frigyes vádaskodó kijelentéseivel.

Intézőbizottság dr. Willer József indítványát elfogadja és elhatározza, hogy dr. Hajdú Frigyes szólíttassék fel arra, hogy a bánsági tagozat intézőbizottságának ülésén elhangzott állításainak bizonyítékait terjessze elő.

5. *Dr. Gyárfás Elemér* ismerteti a közgazdasági szakosztálynak javaslatait.

Intéző bizottság a javaslatokat elfogadja és gyűlés elé terjeszti.

6. *Dr. Jakabffy Elemér* ismerteti a kisebbségi szakosztálynak javaslatait.

Intézőbizottság a javaslatokat elfogadja, és a nagygyűlés elé terjeszti.

Hegedűs Nándor szerint a nagygyűlésen fel kell szólalnunk az utóbbi időben a magyar kisebbség sérelmére és kárára elkövetett, és mind gyakrabban megismétlődő személyi és vagyoni deliktumok ellen, és kifejezést kell adni annak a meggyőződésnek, hogy a kormány¹⁴¹ utasítására özőnével folyamatba tett sajtópekrek a magyar kisebbség elleni üldözés jellegével bírnak.¹⁴²

Dr. Fekete Andor elfogadja *Hegedűs Nándor* javaslatát, kiegészítve azzal, hogy a nagygyűlésen szóvá teendő, hogy a magyar kisebbséghez tartozó tisztviselőket román nyelvvizsgák tortúrájának vetik alá, és ezen a címen állásukból tömegesen bocsátják el. Továbbá szóvá teendő még a többségi és kisebbségi nemzetek közötti különbségtétel az adózások terén is.

Dr. Hinléder Fels Ákos elfogadja *Hegedűs Nándornak* a *dr. Fekete Andor* javaslatával kiegészített indítványát, ez azonban még pótlendő a közigazgatás terén szenvedett kisebbségi sérelmekkel, különös figyelemmel az interimár bizottságok működésének fenntartására.

Dr. Fekete Andor indítványozza, hogy a szakosztályok jelentéseiből csak a legfontosabb kérdések terjesztessenek a nagygyűlés elé, és ezekben erőteljes manifesztációk tétessenek.

Dr. Jakabffy Elemér nem fogadja el *dr. Fekete Andor* indítványát, hanem ragaszkodik ahhoz, hogy a szakosztályok jelentései egész terjedelmükben terjesztessenek elő a nagygyűlésen.

Dr. Krenner Miklós indítványozza, hogy az összes kisebbségi sérelmekről a nagygyűlésen az elnöki megnyitó után hatalmas és ünnepélyes manifesztáció tétessék.

Hegedűs Nándor hozzájárul *dr. Krenner Miklós* indítványához, mert az magában foglalja az általa javaslatba hozottakat.

Intézőbizottság dr. Fekete Andor és dr. Krenner Miklós indítványát elfogadja, és e tárgy előadására dr. Hinléder Fels Ákos Udvarhely megyei tagozati elnököt kéri fel.

7. Dr. Paál Árpád ismerteti a közművelődési szakosztálynak javaslatait.

Dr. Fekete Andor nem fogadja el az ifjúság megszervezésére előterjesztett javaslatot, hanem azt indítványozza, hogy elnöki tanács készítse el az ifjúság megszervezésére vonatkozó szabályzatot.

Dr. Ferenczy Zsigmond szükségesnek véli, hogy az ifjúsági csoportok megszerveztessenek a tagozati vezetőségek irányítása és felügyelete mellett.

Dr. Gabányi Imre ellenzi az ifjúság külön megszervezését, mert az ifjúságnak érvényesülését a párt keretein belül, a szakosztályokban kell lehetővé tenni. Elutasítandónak tartja *dr. Ferenczy Zsigmondnak* az ifjúsági csoportok megalakítására vonatkozó indítványát.

Dr. Veterány Viktor ismerteti a bánási ifjúságnak a tagozat keretén belül történt megszervezését. Előadja, hogy gazdasági és kulturális téren bizonyos mértékben önállóságot adott a tagozat az ifjúsági szakosztálynak, azonban politikai természetű kérdésekben a tagozati vezetőség kizárólagos hatásköre van biztosítva. Indítvá-

nyozza, hogy mivel a bányási tagozat ifjúsági szervezkedése a gyakorlatban bevált, a többi tagozatok is ehhez hasonló ifjúsági szervezetek létesítésére utasíttassanak.

Dr. Meskó Miklós szükségesnek és ezért megvalósítandónak tartja a párt keretén belül az ifjúság megszervezését.

Dr. Sebes Jenő javasolja, hogy a párt kebelében ifjúsági szakosztályok állítsanak fel.

Dr. Gabányi Imre félreértett szavait igazítja helyre. Az ifjúságnak a párt keretén belül való megszervezését örömmel fogadja.

Dr. Kotzó Jenő helyesli az ifjúságnak a párt keretein belül való megszervezését és elfogadásra ajánlja a közművelődésügyi szakosztály javaslatát.

Gyallai Pap Domokos szerint az ifjúság megszervezését nemzeti alapon kell megvalósítani.

Gombos Benő kéri a szakosztályokban előterjesztett javaslatának elfogadását.

Budai Tibor szerint a párt keretén belül ifjúsági szakosztályokban kell megszervezni az ifjúságot.

Dr. Szász Pál indítványozza, hogy az ifjúság megszervezésének kérdése halasztassék el a következő intéző bizottsági ülésre, mert úgy látja, hogy a kérdés még nincs kellően előkészítve. Bízassék meg az elnökség a javaslat kidolgozásával.

Dr. Thury Kálmán javasolja, hogy e fontos kérdés eldöntése utaltassék át a központi elnöki tanácshoz, amely küldje meg határozatát a tagozatoknak. Feltétlenül mellőzendőnek véli az ifjúság politikai szervezkedését, azonban a gazdasági és kulturális vonatkozású szervezkedést szükségesnek tartja.

Ügyvezető alelnök előterjeszti az ifjúság megszervezésére vonatkozó javaslatát.

„Mondja ki a nagygyűlés, hogy az ifjúságnak a párt keretében való megszervezését örömmel teszi magáévá, mert a magyar ifjúságot a magyar nemzeti küzdőtábor integráns részének tekinti. Utasítja a központi elnökséget, hogy a vármegyei és törvényhatósági városi tagozatok elnökségét szólítsa fel az ifjúsági szakosztályok megalakítására. Utasítja a központi elnökséget arra is, hogy ezen szakosztályok munkakörét – az ifjúság képviselőinek bevonásával – egységesen állapítsa meg és tegye kötelezővé annak szem előtt tartásával, hogy az ifjúsági szakosztályok működése az őket érdeklő kulturális és gazdasági kérdésekre terjed ki.

Végül gondoskodjék az elnökség az ifjúsági ügyek központi előadójáról.”

Intézőbizottság az ügyvezető alelnök által előterjesztett határozati javaslatot egyhangúlag elfogadja.

8. *Dr. Gyárfás Elemér* ismerteti Desbordes Ernő pártellenes magatartását, és az ennek folytán elrendelt fegyelmi eljárás jelenlegi állását. Kérdi, hogy megengedhetőnek tartja-e az intéző bizottság, hogy Desbordes Ernő a folyó évi július hó 2-án tartandó országos nagygyűlésen részt vehessen.

Dr. Bene Ferenc, a dési tagozat elnöke, a Szamos megyei tagozat megbízásából tiltakozik az ellen, hogy Desbordes Ernő, mint Szamos megyei elnök, a nagygyűlésen részt vehessen.

Intézőbizottság határozatilag kimondja, hogy Desbordes Ernő a folyó év július hó 2-én tartandó nagygyűlésen mint hivatalos személy részt nem vehet.

9. *Ügyvezető alelnök javaslatot tesz a nagygyűlési igazoló bizottság kiküldésére.*

Intézőbizottság az igazoló bizottság dr. Meskó Miklós elnökle alatt Bustya Lajos, dr. Fekete Gyula, Nagy Lajos, dr. Szász Ferenc, Sziígyártó Gábor, dr. Udvary József és dr. Várady Árpád tagokat küldi ki.

10. *Dr. Paretz Béla a nagygyűlés tárgysorozatán szereplő tisztújítással kapcsolatban javaslatot tesz a jelölő bizottság kiküldésére.*

Intézőbizottság Ugron István elnökle alatt dr. György József, dr. Jodál Gábor, dr. Markovits Manó, dr. Sebesi János, Szabó Béni, dr. Szász Pál és dr. Szoboszlai László tagokat küldi ki.

11. *Előterjesztetik az elnöki tanács azon javaslata, hogy a szervezeti szabályzat 28. §-ának módosításával a szervezeti szabályzat módosításának joga a központi intéző bizottság hatáskörébe utaltassék.*

Intézőbizottság az elnöki tanács javaslatát elfogadja, és azt a nagygyűlés elé terjeszti.

12. *Ügyvezető alelnök előterjeszti a kolozsvári tagozat indítványát az ügyviteli szabályzat elkészítésére.*

Intézőbizottság az elnöki tanácsot bízza meg az ügyviteli szabályzat elkészítésével.

13. *Ügyvezető alelnök előterjeszti a bánági tagozat indítványát a vasárnapi iskolák megszervezése tárgyában.*

Intézőbizottság utasítja a központi pártelnökséget, hogy a magyar egyházak főhatóságaival tárgyalja meg a kérdést, és a javaslat megvalósítására a szükséges lépéseket tegye meg.

14. *Ügyvezető alelnök előterjesztést tesz a szervezeti szabályzatban felsorolt, de tényleg meg nem alakult szakosztályok felállítására vonatkozóan.*

Intézőbizottság a javaslatot elfogadja.

15. *Főtitkár előterjeszti a kolozsvári párttagozat indítványát a párt gazdasági megszervezése tárgyában.*

Intézőbizottság az elnöki tanácsot bízza meg a kérdés tanulmányozásával és a szükséges intézkedések megtételével.

16. *Főtitkár előterjeszti a bánági tagozat indítványát a nyelvvizsga miatt elbocsátott magyar vasúti alkalmazottak érdekeinek megvédése tárgyában.*

Intézőbizottság megállapítva azt, hogy a vasúti alkalmazottak érdekében a pártvezetőség már a múltban is eredményes akciókat folytatott a kormánynál, megbízza az elnökséget, hogy a szükségesnek mutakozó lépéseket és intézkedéseket továbbra is tegyen.

17. *Főtitkár előterjeszti a kolozsvári és temesvári tagozatok indítványait a bukaresti pártiroda átszervezése tárgyában.*

Intézőbizottság a központi pártelnökséget bízza meg a kérdés tanulmányozásával, és a netalán szükségesnek látszó intézkedések megtételével.

18. Főtitkár előterjeszti a bánsági tagozat azon javaslatát, hogy az általános parlamenti választások alkalmával a lehetőséghez képest biztosíttassék egy, a bánsági tagozat által kijelölt egyén megválasztása.

Intézőbizottság az indítványt, mint időszerűtlent, napirendről leveszi.

19. Főtitkár előterjeszti a bánsági tagozat indítványát a parlamenti jelölések tárgyában.

Intézőbizottság felhatalmazza az elnökséget, hogy a legközelebbi választás alkalmával az indítványt mérlegelés tárgyává tegye.

20. Főtitkár előterjeszti dr. Kövér Gusztáv javaslatát a népszövetségi panaszok megtétele, és Genfben egy titkári állás megszervezésére vonatkozóan.

Intézőbizottság az indítványt nem tartja alkalmasnak a nagygyűlési tárgyalásra, és ezért napirendről leveszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést 1933. július 2-án éjjel $\frac{1}{41}$ órakereszté.

K. m. f.

Dr. gróf Bethlen György s. k.

elnök

Dr. Deák Gyula s. k.

főtitkár,

jegyzőkönyvvezető

Int. biz. ülés, 1933. júl. 1.

Jelen vannak:¹⁴³

Balogh Arthur; dr. Ferenczy Béni; Drexler Béla; Ugron István; dr. Veterány Viktor; dr. gróf Teleki Domokos; Gál Miklós; dr. Szenkovits Aurel; Ferencz József; *[olvashatatlan]*; Török Ferenc; Desbordes Ernő; dr. Parecz Béla; dr. Kotzó Jenő; Tunyoghy Lajos; dr. Soós István; Gombos Benő; dr. Jeney István; *[olvashatatlan]*; gróf Bethlen Bálint; dr. Nagy Jenő; dr. Vékás Lajos; dr. Szász Ferenc; Tóth Kálmán; dr. Fekete Andor; Hegedűs Nándor; Laár Ferenc; *[olvashatatlan]*; Kuti Károly; *[olvashatatlan]*; dr. György Zsigmond; dr. György József; dr. Árkossy Jenő; Szabó Béni, Brassó; Bartalis Ferencz; Szurdoki Kres Kornél; dr. Sebes Jenő; dr. Zágonyi István; dr. Abrudbányay Ede; dr. Benedek Aladár; Meskó Miklós; Róth Hugó; Béli Kálmán; Cziffra Kálmán; Bereg Mihály; Purgly László; dr. Apáthy Árpád; Markovits Manó; Gyárfás Elemér; dr. Paál Árpád; Bethlen Ádám; dr. Barabás Béla; dr. Sebesi János

Elnökség: gr. Bethlen György, Sándor József, dr. Inczedy Joksman Ödön, dr. Thury Kálmán, dr. Jakabffy Elemér, dr. Willer József, dr. Deák Gyula.

Fasc. 1, fol. 255-261, gépelt tisztázat, összefűzött, hátlapján pecsét.